

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ

Απάντηση στις προκλήσεις - Θέσεις για τα μεγάλα μέτωπα μιας κυβερνητικής πολιτικής

I. Η πρόκληση της εθνικής στρατηγικής

4. Η νέα φύση - και όχι απλώς φάση - του Κυπριακού

 Σχολιάστε το Εκτυπώστε το

Μέγεθος γραμματοσειράς:

Ο ελληνικός κυπριακός λαός απέρριψε το σχέδιο Ανάν με ένα συντριπτικό και ηχηρό 76% που δεν επιδέχεται καμίας αμφισβήτησης ή παρερμηνείας. Αξιώνει τον απόλυτο και ειλικρινή σεβασμό μας.

Είναι προφανές ότι τα δύο μεγάλα ελλαδικά κόμματα, που είτε ευθέως είτε εμμέσως πλην σαφώς, τάχθηκαν υπέρ της αποδοχής του σχεδίου βρέθηκαν σε αναντιστοιχία με τα κριτήρια, τα βιώματα και τα αισθήματα του ελληνικού κυπριακού λαού. **Η προσέγγιση μας υπήρξε διεθνοπολιτική και, θα έλεγα, «εργαστηριακή».** **Η προσέγγιση της συντριπτικής πλειοψηφίας των ελληνοκυπρίων διαμορφώθηκε αντιθέτως με εσωτερικά πολιτικά και λειτουργικά κριτήρια και με βάση τις βαθύτερες πραγματικότητες του νησιού.** Αυτή τη βαθιά βούληση του ελληνικού κυπριακού λαού είμαστε υποχρεωμένοι να την σεβαστούμε απολύτως και για το μέλλον. Όλα τα άλλα έπονται.

Παρόλα αυτά υπάρχει ένα αξιοσημείωτο κεκτημένο του σχεδίου Ανάν ή μάλλον της διαδικασίας που συμφωνήθηκε και εφαρμόστηκε.

Πρώτον, η συμμετοχή στις διαπραγματεύσεις για το σχέδιο Ανάν, όπως αυτές εξελίχθηκαν παράλληλα με την τελευταία φάση της διαδικασίας ένταξης της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, **διευκόλυσε σε σημαντικό βαθμό την επιτυχή και αδιάταρακτη ολοκλήρωση της ενταξιακής διαδικασίας.** Διευκόλυσε την υπογραφή της Συνθήκης των Αθηνών και μάλιστα με την μορφή ενιαίου κειμένου για τις 10 νέες χώρες και στην συνέχεια διευκόλυσε την κύρωση και τη θέση σε ισχύ της Συνθήκης αυτής έτσι ώστε η Κυπριακή Δημοκρατία να καταστεί μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης από 1.5.2004, δηλαδή λίγες μόλις ημέρες μετά την πανηγυρική απόρριψη του σχεδίου από τους ελληνοκυπρίους.

Αν η ελληνοκυπριακή πλευρά δεν μετείχε –και μάλιστα με δύο διαδοχικές πολιτειακές ηγεσίες και εκπροσωπήσεις- στις διαπραγματεύσεις γύρω από το σχέδιο Ανάν και δεν συμφωνούσε στην ολοκλήρωση της διαδικασίας με το δημοψήφισμα, είναι πολύ πιθανό η εξέλιξη της ενταξιακής διαδικασίας για την Κυπριακή Δημοκρατία να ήταν διαφορετική. Μπορεί σήμερα, ex post, να είμαστε όλοι πολύ σκληροί και αυστηροί με το σχέδιο Ανάν. Ex ante όμως σίγουρα η εκκρεμότητα της ένταξης έπαιξε πολύ σημαντικό ρόλο για την αποδοχή του σχεδίου ως πλαισίου διαπραγμάτευσης καθώς και της σχετικής διαδικασίας που συμφωνήθηκε στη Νέα Υόρκη.

Δεύτερον, η συμμετοχή στη διαπραγμάτευση για το σχέδιο Ανάν και στο διαδικαστικό πλαίσιο που το συνόδευε **ανέδειξε τη σημασία που έχει η κρατική υπόσταση της Κυπριακής Δημοκρατίας** με την σημερινή θεσμική συγκρότηση και διεθνή εκπροσώπηση της. Φάνηκε πόσο κρίσιμη είναι η διάσταση αυτή στην συνείδηση των ελληνοκυπρίων, αλλά και της διεθνούς κοινότητας. Αυτό εμπεριέχει εκ του αποτελέσματος και ένα διαχωρισμό του **κεκτημένου της Ζυρίχης και του Λονδίνου** από το οποίο έχει εκ των πραγμάτων διατηρηθεί το στοιχείο της κρατικής υπόστασης, αποσυνδεδεμένο πλέον από τα δικονομικά χαρακτηριστικά του θεσμικού σχήματος του 1960. Ισχύει και εδώ η αρχή πως «ουδέν κακόν αμιγές καλού». Μέσα από την δραματική περιπέτεια της περιόδου που αρχίζει με τα γεγονότα του 1963, κορυφώνεται με την τουρκική εισβολή του 1974 και συνεχίζεται με την κατοχή του βορείου τμήματος του νησιού, προκύπτει αυτή η θετική έκβαση ως προς τη διεθνή νομική προσωπικότητα, τη μια και μόνη, της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Από την άλλη πλευρά είναι προφανές ότι η τουρκοκυπριακή πλευρά είναι μεν συνομιλητής της διεθνούς κοινότητας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης και θέτει επιτακτικά και επίμονα το ζήτημα της λεγόμενης απομόνωσης

της, που σίγουρα συγκινεί μεγάλο τμήμα της διεθνούς κοινής γνώμης, αλλά το κύριο δίλημμα της είναι εάν μπορεί πλέον να απεμπολήσει τα προνόμια των πολιτών της λόγω της ένταξης της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Ναι μεν η εφαρμογή του κοινοτικού κεκτημένου στο κατεχόμενο βόρειο τμήμα έχει ανασταλεί, οι τουρκοκύπριοι όμως ως πολίτες της Κυπριακής Δημοκρατίας κάνουν στο βαθμό που θέλουν, χρήση των δικαιωμάτων και των δυνατοτήτων του ευρωπαϊού πολίτη. Έχουν συνεπώς πολύ συγκεκριμένους και πρακτικούς λόγους να διατηρούν τη σχέση τους με την Κυπριακή Δημοκρατία. Αυτό θέτει ένα σοβαρό όριο στην επιδίωξη της διεθνούς αναγνώρισης της τουρκοκυπριακής οντότητας που εκ των πραγμάτων είναι υποχρεωμένες να λάβουν υπόψη οι πολιτικές ηγεσίες και της Τουρκίας και της τουρκοκυπριακής πλευράς.

Τρίτον, η συμμετοχή στην αναλυτική και μακρά διαπραγμάτευση για το σχέδιο Ανάν **επέβαλε την επεξεργασία και την αξιολόγηση, στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό, όλων των πτυχών και όλων των προβλημάτων** (διαρθρωτικών, λειτουργικών, πολιτικών, οικονομικών, αναπτυξιακών, κοινωνικών, στρατιωτικών, διοικητικών, θεσμικών, κ.ο.κ.) **μιας διζωνικής ομοσπονδιακής λύσης του Κυπριακού**. Κατέστησαν έτσι εμφανείς οι μεγάλες δυσκολίες και τα πιθανά αδιέξοδα μιας τέτοιας λύσης που ακόμη και αν προσλάβει τα απλούστερα και λειτουργικότερα χαρακτηριστικά, θα είναι πάντα λεπτή και πολύπλοκη. Το βασικό βέβαια πλαίσιο της λύσης αυτής έχει συμφωνηθεί από το 1977-1979 και έκτοτε επαναλαμβάνεται σταθερά, μόλις όμως το 2004 παρουσιάστηκε όλο το φάσμα των σχετικών προβλημάτων. Αναζωπυρώθηκαν έτσι και πολλές μνήμες από την πρώτη περίοδο εφαρμογής του Συντάγματος του 1960 και από την προσπάθεια προώθησης των 13 σημείων του Μακαρίου.

Τέταρτον, η διαδικασία που εγκαθιδρύθηκε με την συμφωνία όλων των εμπλεκόμενων πλευρών, με αφορμή και αντικείμενο το σχέδιο Ανάν, επιφέρει μία ριζική αλλαγή ως προς τη φύση του Κυπριακού προβλήματος. Εφόσον έγινε ευρύτατα αποδεκτό πως τελικός κριτής της όποιας λύσης είναι και θα είναι οι κύπριοι πολίτες, ο ίδιος ο κυπριακός λαός, **το Κυπριακό, χωρίς βεβαίως να πάψει να είναι ένα διεθνές πολιτικό ζήτημα, ζήτημα εισβολής και κατοχής, κατέστη επιτέλους ένα ζήτημα αναγόμενο στην εσωτερική κυριαρχία του κυπριακού λαού, ένα ζήτημα λαϊκής κυριαρχίας**. Αυτό χωρίς να υποτιμά τον διεθνή συσχετισμό δυνάμεων, τον υποτάσσει στον εσωτερικό πολιτικό συσχετισμό, δηλαδή στην δημοκρατική κρίση ενός μικρού σε όγκο, αλλά κυρίαρχου λαού.

Κατά ένα παράδοξο συνεπώς και ενδιαφέροντα τρόπο από το ένα άκρο που ήταν το πολύπλοκο, εκτενές και υβριδικό κείμενο του σχεδίου Ανάν με τις πολλές νομικές του ευρηματικότητες, πήγαμε στο άλλο άκρο, στην αποδοχή δηλαδή μιας απλής, κλασικής και θεμελιώδους διαδικασίας δημοψηφισμάτων. Η Κύπρος λειτουργεί έτσι για μια ακόμη φορά ως εργαστήριο αντοχής των υλικών και του διεθνούς και του συνταγματικού δικαίου.

Από την οπτική γωνία του ΟΗΕ και των διεθνών παραγόντων αυτό έγινε δεκτό ή μάλλον προωθήθηκε ως μέσο πίεσης για την αποδοχή του σχεδίου και ως μέσο νομιμοποίησης του. Έγινε επίσης με την ύστερη σκέψη πως κατά τον τρόπο αυτό οι πολιτικές ηγεσίες των δύο πλευρών τίθενται υπό τον έλεγχο των πολιτών τους και άρα παύει να λειτουργεί η επίκληση της βούλησης ή της αντοχής του λαού χωρίς αυτός να εκφράζεται άμεσα. Ανεξάρτητα όμως από τα αρχικά κίνητρα, που μπορεί να είναι ετερογενή και αντιφατικά, σημασία έχει το αποτέλεσμα. Και αυτό εναποθέτει τη λύση στα χέρια του κυπριακού λαού.

Αυτό όμως συνεπάγεται και την ανάληψη της ευθύνης καθώς η λύση του Κυπριακού δε βρίσκεται στη Νέα Υόρκη, τις Βρυξέλλες, την Ουάσιγκτον, το Λονδίνο, την Άγκυρα ή την Αθήνα, αλλά εδώ στην Κύπρο.

Το ερώτημα συνεπώς δεν είναι τι θα κάνει ο Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ, πού στοχεύει η βρετανική κυβέρνηση και ο κ. Στρό, τι βαθμό ειλικρίνειας και ελέγχου της κατάσταση έχει η κυβέρνηση Ερντογάν και τι νόημα έχουν «πρωτοβουλίες» όπως αυτή του κ. Γκιούλ, αλλά ποιο είναι το στρατηγικό πλαίσιο που έχει διαμορφώσει ο ίδιος ο ελληνικός κυπριακός λαός. Ποιά είναι η optimum λύση και ποιο είναι το όριο του συμβιβασμού. Αυτό το πλαίσιο πρέπει να διαμορφώσει ο κυπριακός ελληνισμός, με σαφήνεια και ειλικρίνεια καθώς ο τρόπος με τον οποίο εξελίσσεται πλέον η διεθνής πραγματικότητα έχει περιορίσει το εύρος των κλασικών διπλωματικών ελιγμών.

Αυτό δεν σημαίνει ότι υπάρχει κάτι το επείγον ή το πιεστικό. Η Κύπρος έχει το τεράστιο πλεονέκτημα να είναι μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η προοπτική ένταξης της Τουρκίας, ακόμη και μετά την 3.10.2005, φαντάζει

πολύ μακρινή.

Είναι όμως ζήτημα θεμελιώδους στρατηγικής εκτίμησης ο ρυθμός με τον οποίο θέλουμε να κινηθούμε και ο συγχρονισμός διαφόρων διαδικασιών τόσο στο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όσο και στο επίπεδο του ΟΗΕ.

Όλα αυτά ανάγονται στην βούληση του κυπριακού λαού και στη δική του δεκτικότητα, δηλαδή ουσιαστικά στην δική του κυριαρχία. Και αυτό είναι εντυπωσιακό και πολύτιμο μέσα στα διεθνή συμφραζόμενα της σημερινής εποχής που κινούνται προς την τελείως αντίθετη κατεύθυνση και μετά από 32 ολόκληρα χρόνια συνεχιζόμενης κατοχής στην Κύπρο.

Η διαχείριση όμως του δικαιώματος απόφασης είναι πάντα μια δύσκολη υπόθεση. Μια τέτοια υπόθεση καλείται να κερδίσει τώρα ο ελληνισμός στην Κύπρο. Αυτό μας θέτει ενώπιον υποχρεώσεων άλλης τάξης, σε σχέση με όσα είχαμε συνηθίσει χρόνια τώρα.

Σχόλια: